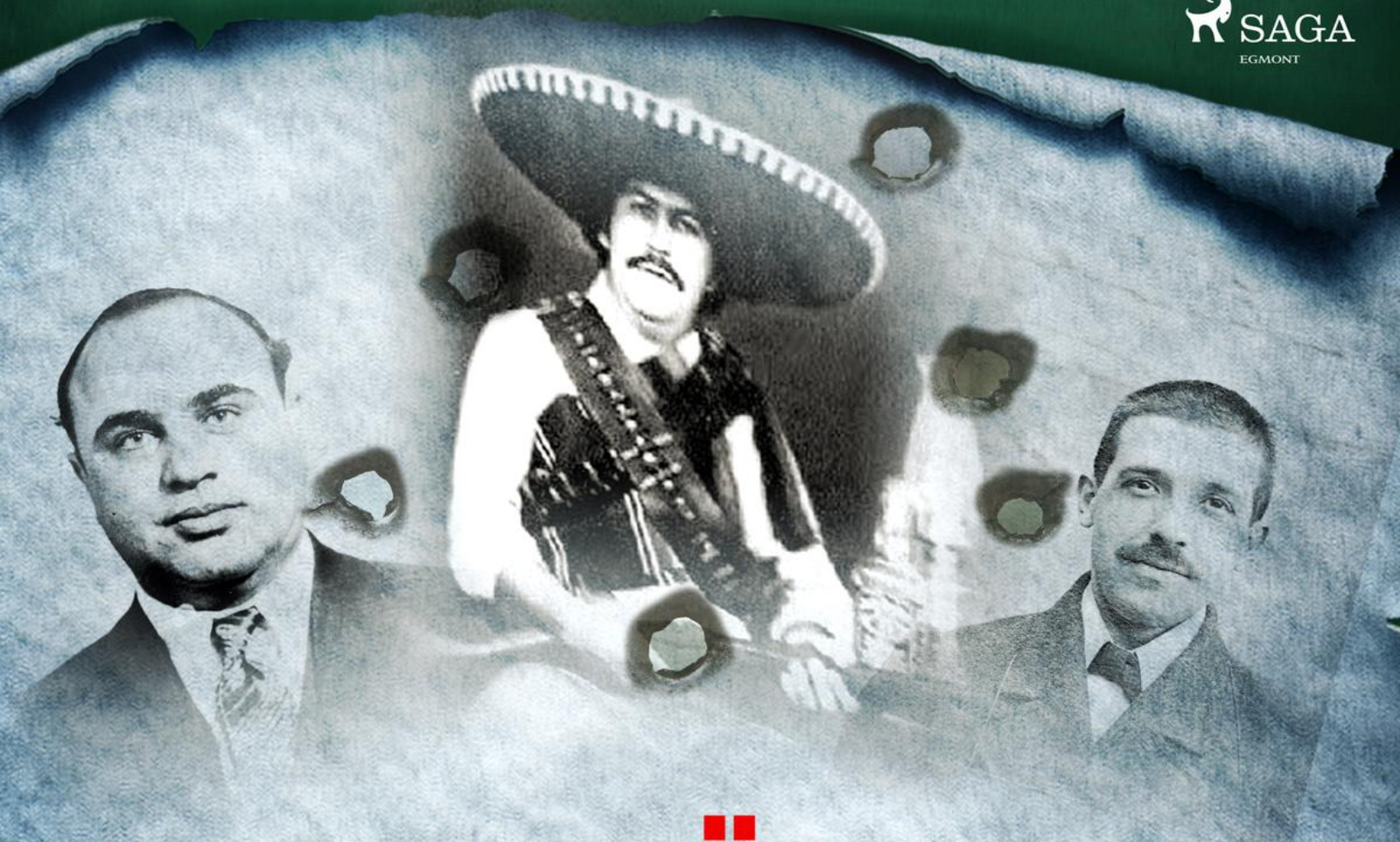

ALLT OM Historia

 SAGA
EGMONT

VÄRLDENS VÄRSTA SKURKAR

ALLT OM Historia

SAGA
EGMONT

Allt om Historia

Världens värsta skurkar

SAGA Egmont

Världens värsta skurkar

Copyright © 2020 Allt om Historia och SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726381887

1. E-boksutgåva, 2020

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

Världens värsta skurkar

Det kan vara lätt att komma på kant med lagen, om man är desperat, hungrig och hotad till livet. Somliga väljer dock medvetet livet som laglös. Det kan förutsätta oemotståndlig charm, som hos bedragaren Robert V. Miller alias greve Victor Lustig. Alternativt stor fräckhet, som hos den tidigare fallskärmssoldaten Albert Spaggiari, som stal 50 miljoner franc från Frankrikes säkraste bank. Eller djärvhet, som piraten Svartskägg, som drev gäck med den engelska flottan. På vissa håll bygger hela samhällen på brott, som barbareskstäderna på 1600- och 1700-talet på Nordafrikas kust, som levde på slavhandel. Kriminalitet kan även vara ett uråldrigt mönster, som går i arv från far till son, som i de kinesiska triaderna, som sedan 1300-talet har upprätthållit en hemlig, ljusskygg organisation, och den italienska maffian, som på 1800-talet spred sig till Amerikas storstäder. I boken berättar vi om de värsta skurkar världshistorien hittills bjudit på.

1. Rövare på resan

"Pengarna eller livet!" var stråtrövarnas stående fras, när de hoppade fram ur skogen och överrumplade resande och handelsmän. Rövorna härjade i områden där polis och myndigheter inte hade full kontroll – som längs Rhen i medeltidens Tyskland, i skogarna i Dick Turpin-tidens England och i den australiska bushen i mitten av 1800-talet. Ingen kunde känna sig säker på de öde handelsvägarna, när landsvägsrövorna var i farten.

Nattmörkret hade sänkt sig över Rhen, och det tungt lastade träfartyget gled lugnt fram – genom dalen och förbi den topp, där borgen Reichenstein låg och vakade på klipporna 90 meter över floden.

Plötsligt stötte fartyget emot något i mörkret. Skrovet ryckte till, och ett rasslande kunde höras från fören. En kraftig järnkätting hade spänts över floden och hejdat fartygets vidare färd. Sekunden därpå hördes det oväsen från stranden. Djupa röster gav order om att fartyget skulle stanna, och kaptenen gjorde genast halt. Han var fullt på det klara med vad det hela handlade om.

Kaptenen styrde in fartyget mot brädden och kastade ankar. I det svaga månskenet kunde han inne på land vagt skymta silhuetterna av åtskilliga krigare i harnesk. Kapten utbytte ett par ord med den riddare som stod närmast. De var – precis som han hade antagit – rövarbaronens män. Han plockade upp en liten påse med silvermynt ur fickan

och överlämnade den till riddaren. Först därefter fick det lilla handelsfartyget lov att fortsätta sin färd nedför floden.

ROVRIDDARE KRÄVDE TULL

Så kunde ett överfall av rovriddare längs floden Rhen gå till i 1200-talets Tyskland. Sådana överfall var vanliga och de var en stor plåga för alla de handlare som transporterade sina varor på floden. Utöver de officiella tullstationer, där borgherrar med befogenhet från påven i Rom krävde pengar från alla handelsmän, hade ett antal rovriddare nämligen etablerat sig som inofficiella tullindrivare.

En av de värsta bodde på Reichenstein. Philipp von Hohenfels, som regerade på borgen från 1241 till 1277, trotsade alla invändningar från kyrkan och andra borgherrar och drev in tull från vilka fartyg han ville. I den klippiga terrängen runt borgen hade han byggt vakttorn och satt ut ett stort antal tungt beväpnade riddare. De var alla redo att ingripa, om en handelsresande skulle få för sig att göra motstånd. Det skedde mycket sällan.

Flodkaptenerna hade inget val: Om de inte ville få sina varor stulna, och sig själva och sin besättning genomborrad av stål, så var de tvungna att betala de begärda silvermynten. Handelsfartygen hade ingen möjlighet att segla runt med en vaktstyrka, som kunde slåss mot de tungt beväpnade och skickliga riddarna.

Rovriddare som Philipp von Hohenfels kunde under 1200-talets mitt göra i stort sett som de ville, eftersom det saknades en central kejsarmakt i Tysk-romerska riket. Kejsardömet befann sig i ett maktvakuum utan någon egentlig ledare från 1254 till 1273 – den så kallade interregnumperioden – och i frånvaron av en stark härskare slog laglösa borgherrar sig i det närmaste obehindrat ned längs Rhen, där de illegalt drev in tullar med hot och våld.

Åtgärder mot rovriddarna var spridda och sporadiska. År 1253 lyckades en av de lokala auktoriteterna, ärkehertigen av Mainz, inta Reichenstein och besegra Philipp von Hohenfels. Han skonade dock borgherrens liv, och den listige von Hohenfels tillskansade sig sedermera makten över borgen igen. Han utvecklades till en av de brutalaste och hänsynslösaste rovriddarna längs Rhen och stod bland annat bakom kidnappningar och utpressning.

Först år 1273, när Tysk-romerska riket till slut fick en kejsare igen i form av Rudolf I, skedde något. Den nye kejsaren inledde en målmedveten insats mot rovriddarna hela vägen ned längs Rhen. I konsekventa militära operationer stormades borgarna av kejsarens soldater. Flera av dem brändes ned till marken, och rovriddarna dödades eller jagades på flykten.

Turen kom även till Reichenstein, men först efter Philipp von Hohenfels död år 1277. Hans son, Dietrich von Hohenfels, hann bara regera på borgen i fem år, innan kejsarens män stod vid porten. Rudolf I:s soldater belägrade borgen i fyra år, varpå rovriddaren och hans utsvultna män var tvungna att ge upp. Reichenstein brändes därefter ned till grunden.

PASTOR RÅNADES I MÖRKRET

Precis som på Rhen under 1200-talet utsattes även resande på de dammiga engelska landsvägarna för rån och överfall knappt 500 år senare. Det fick pastor Amey uppleva en sommarnatt år 1735, när han kom ridande i en skog utanför Richmond i sydvästra utkanten av London. Han hade varit på landet i tjänsteärendet och var nu på väg tillbaka till storstaden, när högljudda rop i mörkret fick honom att dra i tyglarna och stanna hästen.

Innan han visste ordet av riktade två män sina flintlåsgevär mot honom i mörkret. Den ene av dem var den beryktade Richard Turpin – mer känd som Dick Turpin – en lång och välklädd herre på en häst av fin ras. Hans ansikte var delvis täckt av en näsduk, och det långa, bruna håret var samlat i en hästsvans.

Det var pengarna eller livet för pastor Amey. Han visste att dessa brutala rövare hade dödat förr. Som en del av det beryktade Essexbandet hade Dick Turpin stått bakom en lång rad brutala överfall och rån i utkanten av London. Till exempel hade han deltagit i ett inbrott, då en 70-årig man skållats med kokande vatten och släpats runt i håret i sitt eget hem, medan hans tjänsteflickor hade våldtagits. Bytet blev totalt 30 pund.

Även i fallet pastor Amey blev bytet begränsat: ett silverur, fyra guineas (guldmynt, red.) och några silvermynt. Efter rånet lossade landsvägsrövarna tränset på Ameys häst och lät den springa sin väg, samtidigt som de själva red bort och lämnade kvar den rånade pastorn alldeles ensam i den mörka skogen.

RÖVARE HÄRJADE PÅ VÄGARNA

Landsvägsröverier hade varit ett känt problem i England sedan mitten av 1600-talet. Efter inbördeskriget och avsättandet av kung Karl I år 1649 fanns det gott om soldater, som tidigare hade kämpat för kungen, men som nu plötsligt fann sig arbetslösa. De hade inget jobb och inga pengar, och de började driva runt på landsbygden. Det enda soldaterna kunde var att slåss, och därför började många av dem överfalla resande på landsvägarna.

Överfallen ägde framför allt rum runt London. Med sina över 500000 invånare var det Englands i särklass största stad under andra hälften av 1600-talet, och den var en av

de största i Europa. Handlare kom dit från när och fjärran, och i de mörka skogarna runt staden hade rånarna perfekta förutsättningar.

Landsvägsrövarna slog i regel till på natten. De höll ofta till längs de dåligt upplysta huvudvägarna – på sträckor där det var långt mellan husen. Ett särskilt utsatt område var det dystra hedlandskapet runt Hounslow Heath i sydvästra London, genom vilket de vältrafikerade vägarna till Bath och Exeter löpte.

Även i de täta skogsområdena vid Richmond och Epping – i flera år Dick Turpins vanligaste gömställen – huserade många landsvägsrövare. De laglösa höll till i skogarna, eftersom de tvingats ut utanför Londons stadsgräns av myndigheterna. Före Turpins tid hade rövarna bland annat härjat i Hyde Park nära stadens centrum, men på grund av de många överfallen hade gatlyktor med oljelampor placerats ut längs vägen från St. James's Palace till Kensington Palace. Sträckan blev därmed den första med gatubelysning i England.

Myndigheterna bestraffade landsvägsröveri mycket hårt. Straffet var i regel hängning, och hade brottet varit särskilt grovt hängdes rövarnas lik upp för offentlig beskådan i galgar längs den livliga Edgware Road. Där fick kropparna hänga tills de ruttnade. Så gick det för flera av Turpins kumpaner i det ökända Essexbandet, som i stort sett var helt utplånat år 1735.

HANDSTIL FÄLLDE TURPIN

Dick Turpin lyckades myndigheterna emellertid inte komma åt. Han levde och verkade fortfarande i skogarna omkring London, tills alla livstecken plötsligt upphörde runt 1736. Med ett pris på 200 pund på sitt huvud hade han känt marken bränna under sig, och därför gett sig av

norrut till Yorkshire, där han bytte namn till John Palmer och slog sig ned som hästhandlare. Han nöjde sig dock inte med att handla med hästar utan fortsatte även att råna resande på landsvägarna.

År 1739 fängslades "John Palmer" för en häststöld. När han från fängelset i York skrev ett brev till sin svåger i London för att få hjälp under rättegången, slog fällan igen. Svågern vägrade att ta emot brevet på postkontoret, eftersom han inte kände någon "John Palmer" i York. En man vid namn James Smith råkade få syn på brevet och kände igen handstilen. Smith hade som pojke gått i skolan med Dick Turpin och hade hjälpt honom att lära sig skriva. Han fattade därför misstankar, när han såg handstilen, och meddelade myndigheterna.

Efter att först ha förnekat allt bekände Dick Turpin och uppgav sin rätta identitet. Den beryktade mördaren åtalades för mord och våldsamma överfall, och rättegången i York bevakades av alla landets tidningar. Processen slutade föga överraskande med att Turpin dömdes till hängning.

Lördagen den 7 april 1739 fördes den ökände stråtrövaren genom Yorks gator i en öppen vagn. Hela vägen från fängelset i centrum till galgen vid Knavesmire stod folk och stirrade på den berömde fången. Turpin hade köpt en lång rock och nya skor enkom för tillfället och hyrt en sorgekör på fem personer, som skulle följa honom hela vägen. Enligt tidningarnas reportrar uppträdde Turpin med stor värdighet. Han bugade för publiken flera gånger längs vägen, och när vagnen kom fram, klev han målmedvetet uppför stegen till galgen och lät bödeln lägga repet runt sin hals. Därefter kastade han sig i döden med "en rörelse så resolut som om han bara klev upp på en häst för att rida iväg", som invånarna i York kunde läsa på den löpsedel, som delades ut kort efter avrättningen.

DILIGENS TÖMDES PÅ GULD

Precis som i 1700-talets England hade de australiska stråtrövarna – så kallade bushrangers – på 1800-talet goda förutsättningar i öde områden utanför myndigheternas kontroll. Det var den notoriske banditen Ben Hall ett bra exempel på.

Hall levde i Australien i mitten av 1800-talet, då guldfebern rasade i den brittiska kolonin. I juni 1862 nådde ruschen sin kulmen i delstaten New South Wales, när en diligens packad med guld färdades genom bushen. Hästarna drog tålmodigt den dyrbara lasten genom det monotona landskapet, som de gjorde varje söndag, när en guldsändning skulle transporteras från Forbes till Orange.

Diligensen hade nått Eugowra, och kusken, John Fagan, anade ingen fara – inte heller när några arbetsvagnar plötsligt kom i vägen för honom. Han svor bara lite och styrde med besvär hästarna runtom genom att köra närmare några klippor vid sidan. Då bröt helvetet lös.

Uppe på klipporna stod mellan fem och tio män med svärtade ansikten och röda näsdukar för näsa och mun. De ropade och skrek, viftade med sina pistoler och sköt vilt mot diligensen. Fagan försökte få hästarna att vända om, men skotten och skriken fick djuren att gripas av panik. De stegrade sig och började springa åt olika håll, och snart hade guldtransporten vält på sidan. Det fick rövarna att jubla högt. De fem poliser som följde med diligensen som vakter hann knappt reagera. En av dem, som satt bredvid Fagan på kuskbocken, hade träffats av ett skott och låg medvetslös på marken. De övriga fyra, som satte inne i vagnen, kämpade för att ta sig ut.

Det var de ökända bushrangers som överföll diligensen. Alla visste att de härjade i området, men dittills hade överfallen drabbat privata transporter och postvagnar. Ingen hade haft fräckheten att råna bankernas egna

guldtransporter. Ben Hall, ledaren för detta gäng, hade dock blivit girig. Han hade känt till exakt när denna guldtransport skulle passera, och han hade haft planen klar.

När poliserna till slut lyckades ta sig ur den välta vagnen hamnade de i rena rama kulregnet. Rövorna sköt i serier. När en grupp hade tömt sina magasin och behövde ladda om, tog andra över. Luften var full av kulor och det fanns inte en sekund att samla sig. Det gick snabbt upp för poliserna att de var tvungna att fly för livet.

Efter bara några minuter upphörde allt motstånd. Ben Hall och hans liga kunde lugnt gå ned och samla ihop bytet. Rånet gav dem 80 kilo guld och omkring 800000 kronor i prasslande pundsedlar.

BEN HALL VAR BUSHENS KUNG

På 1800-talet härjade flera tusen bushrangers i Australien och gjorde resor till ett farligt företag på flera håll i landet.

De första bushrangers hade varit några av de hårdkokta brottslingar som brittena hade börjat deportera på 1700-talet. Förrymda fångar, som var tuffa nog för att klara sig i den australiska terrängen, hade i stort sett fritt spelrum att fortsätta sina kriminella aktiviteter i landet. Med tiden blev livet som bushranger en livsstil som allt fler valde. Hade man svårt att klara sig i det etablerade samhället, kunde man alltid livnära sig som stråtrövare.

Ledaren för gänget vid Eugowra, Ben Hall, hade ursprungligen levt ett lugnt och stillsamt liv. Som ung hade han arrenderat ett stycke land och etablerat en boskapsgård. Han gifte sig och arbetade hårt för att skapa en tillvaro. Allt gick dock åt skogen. Hans fru lämnade honom, gården gick dåligt, och han fick ekonomiska problem. År 1862 tog Hall konsekvenserna av sina